

K UVODNIKU AMERIŠKEGA DNEVNIKA NEW YORK TIMESA

JUŽNA TIROLSKA IN JUŽNA KOROŠKA

„Združene države Amerike naj posredujejo!“ Kratkovidna politika v Beneški Sloveniji

Konec julija je izšel v ameriškem dnevniku New York Timesu uvodnik o položaju nemške manjšine na Južnem Tirolskem, ki je izzval precejšnjo pažnjo v mednarodni javnosti. Izzval jo je, ker izhaja list v večmilijonski nakladi in ker je pisec članka po svetu znani in upoštevani časnikar C. Sulzberger.

»Če bo prepis glede Južnega Tirola še dolgo trajal,« trdi Sulzberger, »lahko z **matematično gotovostjo** napovemo, da bo prišlo med Rimom in Dunajem do srditega spora, ki ga bodo **spremljali nemiri**, organizirani po nekem Tirolskem **podtalnem gibanju**«.

Kot vzrok navaja New York Times dvoje: najprej, da Italija **ni dala** nemški manjšini tiste avtonomije, ki ji je bila zajamčena v pogodbi Gruber — De Gasperi. Samoupravno ozemlje, namenjeno le manjšini, je Rim raztegnil tudi na mnogo močnejšo laško Tridentinsko, tako da so Južni Tirolci ostali v svoji domaćini brez vpliva in oblasti. Namesto manjšine so dobili avtonomijo — Italijani, ki ne le številčno, ampak tudi politično povsem ovladujejo Nemce.

Tako ravnanje označuje Sulzberger za »neodgovorno«. To je tista slovit, res mojstrska De Gasperijeva prevara, na katero je bil prebrisani državnik prejkone še ponosen. Drugo, kar globoko razburja Tirolce, pa je, da se na njih zemljo z državno pomočjo čedalje bolj vseljujejo tujci, ki groze postati s časom absolutna večina v deželi.

»ZALOGE DINAMITA SO PRIPRAVLJENE«

New York Times pripoveduje, da se je med »vročekrvno« nemško mladino storila tajna organizacija, sestojeca iz par stotin članov, ki so si postavili za cilj, da za vsako ceno preprečijo potujčenje Južne Tirolske. Če se do konca oktobra ne reši zadovoljivo vprašanje manjšine, da bo začel govoriti dinamit, s katerim nameravajo »pognati v zrak življenjsko važne električne centrale«. Razstrelivo je baje že pripravljeno v skritih zalogah po deželi.

Avstrijska vlada pod pritiskom javnega mnenja namiguje, da bo, če treba, predložila zadevo Južnega Tirola Mednarodnemu sodišču ali Organizaciji združenih narodov. Ker so razni strokovnjaki mednarodnega prava mnenja, da vprašanje manjšine lahko pride pred Združene narode, **samo ako ogroža mir**, so člani organizacije baje sklenili, da morajo pač temu prilagoditi svoje delovanje: poskrbeti je treba, da bo na Južnem Tirolskem **tekla kri**.

Zadeva, piše New York Times, postaja torej čedalje bolj kočljiva. To tembolj, ker pritiskajo na rimsko in dunajsko vlado struje skrajnežev, ki zahtevajo, da ni treba v nobenem primeru **kakorkoli popuščati!** Poravnava je zato od dneva do dneva težja.

POZIV NA WASHINGTONSKO VLADO

Rusija, piše Sulzberger, se do danes ni še vmešala v spor med Avstrijo in Italijo, toda kako dolgo bo to še trajalo? Ni dvoma, da se bo Rusija prej ali slej oglasila, če ne zavoljo drugega že zato, da poveča razprtije med zapadnimi državami. Zahodnjaki naj pravočasno ukredujejo, kar je potrebno, da ne ponove napak, ki so jih zagrešili pred enim desetletjem na otoku Cipru.

Tedaj je zapad važnost ciprskega vprašanja kratkovidno podcenjeval, »upajoč«, da se bo stvar že kako samo od sebe rešila. Toda peščica požrtvovalnih, na vse pripravljenih ciprskih Grkov je spremenila spor v pravo partizansko vojno ter s tem prisilila svet, da se je zanimal za Ciper. Enaka nevarnost preti danes zapadu v vprašanju Južnega Tirola. Zato zaključuje Sulzberger svoj uvodnik s pozivom na vlado Združenih držav, naj pravočasno prijateljsko posreduje med Italijo in Avstrijo, da se na Južnem Tirolskem ne ponovi isto kot na Cipru.

Dolžnost Jugoslavije

V smislu kakšne morale, se sprašujejo ljudje, morejo taki možje prepričevalno zahtevati na kakem mednarodnem zasedanju, naj Italija izpolnjuje pogodbo Gruber — De Gasperi, če sami teptajo v prah vse pogodbene obveznosti, ki so jih pred svetom vzeli nase do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov?

Vpričo tega nastane tudi vprašanje, kaj bo Jugoslavija kot matična država koroških Slovencev storila v obrambo njihovih človeških in narodnih pravic. Kaj bodo v Beogradu sklenili, ne vemo, vendar si dovoljujemo odkrito izraziti svoje mnenje.

Najprej bi po našem moralu Jugoslavija opozoriti Avstrijo, da je odločena enako čvrsto braniti pravice koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov kot Avstrija južnotirolskih Nemcev. Če bo dunajska vlada predložila zadevo Južnega Tirola Mednarodnemu sodišču, bo jugoslovanska **storila isto** v obrambo svojih manjšin v Avstriji.

Ako bo Dunaj sprožil južnotirolsko vprašanje pred Združenimi narodi, bo Beograd naredil isto v korist koroških Slovencev. V

Tako daleč je pripeljala Italijo De Gasperijeva »rodoljubna« politika v Južnem Tirolu, kjer si je domišljjal, da bo z zvijačo najboljše zaščitil koristi svoje domovine. Toda spet se je izkazalo, da se nemorala tudi v politiki ne obnese, ker se prej ali slej maščuje nad tistim, ki se je je, četudi v najboljšem namenu, poslužil.

BREZ MORALNE IZKAZNICE

S tem pa nočemo trditi, da je kancler Raab z manjšinami pravičnejši od pokojnega De Gasperija. Nasprotno! **Nasilstev**, kakor so jih lansko leto uganjali **državni in pokrajinski nameščenci** nad slovenskimi starši na Koroškem, bi De Gasperi nikoli ne bil dovolil. To bi mu zabranjevalo že osebno dostojanstvo.

S tem da so Raab in njegovi sodružniki iz obeh vladajočih strank, krščansko socialne in socialistične, tolik protizakonit in nečloveški pritisk prizanesljivo trpeli, so zgubili sleherno moralno pooblastilo, da sploh govore o manjšinah in njihovih pravnih pravicah in zato tudi ne o Južnem Tirolu. O svojih rojakih pod Italijo bi jim moralo biti dovoljeno razpravljati šele tedaj, ko bi dokazali, da so oni sami izpolnili vsaj najosnovnejše dolžnosti do manjšin v lastni državi.

primeru, da bi Amerika hotela prijateljsko posredovati med Avstrijo in Italijo zavoljo Južnega Tirola, naj Jugoslavija takoj zaprosi Washington, da prevzame posredovanje tudi **med Jugoslavijo in Avstrijo**, da se pravično uredi položaj naših bratov na Koroškem. Ta korak je Jugoslavija upravičena storiti že zavoljo tega, ker spada poleg Rusije, Anglije in Francije tudi Amerika med glavne podpisnice avstrijske državne pogodbe in njenih določil v zaščito naših manjšin.

Da se vseh teh nevšečnosti reši, ima Dunaj pred seboj eno edino pot: preklične naj nedavno protislovensko šolsko zakonodajo ter v sporazumu s prizadeto manjšino in njeno matično državo **pošteno izvede vsa ostala določila mirovne pogodbe**, izdana v zaščito naših slovenskih in hrvatskih bratov.

BENEŠKA SLOVENIJA

Ker bi nam kdo mogel podtakniti, da s svojim pisanjem posredno dajemo nekako

RADIO TRST A

Nedelja, 9. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja, 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 15.40 Zbor »Lipa« iz Bazovice; 17.00 Koncert pianista Ronalda Turinija: Chopin: Balada v g molu, Ravel: Toccata; 18.00 Koncert slovenskih solstov; 21.00 Pesniki in njih stvaritve — (31) Lord George Gordon Byron (Josip Tavčar); 21.25 Slovenske ritmične popevke; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 10. avgusta, ob: 14.30 Teden v svetu; 18.00 Bach: Brandenburški koncert št. 1 v F Duru in Brandenburški koncert št. 5 v D Duru; 19.00 Radijska univerza — Janko Košir: Razvoj in pomen gozda (11) »Vrnitev k mešanemu gozdu«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Ludvik van Beethoven: Fidelio, opera v dveh dejanjih — newyorški Metropolitanski orkester. Približno od 21.40 Mala literarna oddaja.

Torek, 11. avgusta, ob: 18.00 Z začarane police — Marija Polak: »Začarana zaročenka«; 18.10 Simfonični koncert orkestra beneškega gledališča La Fenice, ki ga vodi Fulvio Vernizzi. Papandopulo: Simfonicita za godala op. 79; 18.40 Folklorni ansambel radia Zagreb; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 Iz življenja Indijancev — Vili Hajdnik (11) Boj za neodvisnost in svobodo; 22.00 Umetnost in življenje — »Obisk v sodobni gledališki šoli«. (Mirko Javornik); 22.15 Jugoslovanski skladatelji: Lucijan Marija Škerjanc (Pavle Merku).

Sreda, 12. avgusta, ob: 18.00 Čajkovski: Koncert v D Duru za violino in orkester, op. 35; 18.35 Slovenske instrumentalne zasedbe; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Stare); 21.00 Dom iz sanj, tragiko. medija v treh dejanjih (Carlo Bertolazzi - Maks Sah). Igrajo člani RO.

Četrtek, 13. avgusta, ob: 18.00 Koncert pianista Claudia Gherbitza, Brahms: Intermezzo op 117 št. 1 v Es Duru, Brahms: Intermezzo op. 117 št. 3 v cis molu, Ravel: iz suite Couperin in g: rigaudon, menuet in toccata, Rahmaninov: Preludij v cis molu, op. 8, št. 12; 18.30 Slovenske narodne pesmi; 19.00 Radijska univerza — Boris Mihalič: Iz zgodovine pomorstva (9) Pomorske odprave v Antarktiko; 21.00 Obletnica tedna — Mirko Javornik: »40 let smrti Andrewa Carnegie-a«; 21.15 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije. Haendel: Concerto grosso za godala v F Duru, op. 6 št. 2, Haydn: Simfonija št. 104 v D Duru op. 98, imenovana Londonska, Milhaud: Le boucuf sur le toit. Približno od 22. uri: Iz sodobne književnosti: Franc Jeza: »Pregled sodobne nemške književnosti«.

Petek, 14. avgusta, ob: 18.00 Stravinski: Vilin poljub, divertimento; 19.00 Iz planinskega dnevnika Rafka Dolharja (4) »Dobrač«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.40 Slovenski oktet; 22.00 Znanost in tehnika — Miran Pavlin: »Večja uporaba aluminija pri avtomobilih«; 22.15 Koncert čelista Gorazda Grafenauerja, pri klavirju Mario Sancin. Lipovšek: Balada, Matz: Lirični prizori.

Sobota, 15. avgusta, ob 8.30 Slovenski ansambli in zbori; 9.00 Boccherini: Godalni kvartar v A Duru, op. 39 št. 3; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 16.00 Novelist tedna; 16.20 Orkestra Bojan Adamič in Jože Kambič; 18.00 Oddaja za najmlajše — Pastirica Uršika, radijska zgodba (Niko Kuret). Igrajo člani RO; 19.00 Ko študent na rajžo gre — 6. oddaja — (Mitja Volčič in Drago Stoka); 21.00 Novička, radijska igra (Midi Mannocci - Tavčar-Rebulova). Igrajo člani RO. 21.35 Poje Jelka Cvetežar ob spremljavi orkestra Franca Russa; 22.00 Skladbe Bele Bartoka.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 9. avgusta, **nedelja**: Janez Vianey
- 10. avgusta, **ponedeljek**: Lovrenc
- 11. avgusta, **torek**: Suzana
- 12. avgusta, **sreda**: Klara, Hilarija
- 13. avgusta, **četrtek**: Janez Berhem.
- 14. avgusta, **petek**: Demetrij
- 15. avgusta, **sobota**: Veliki šmaren
- 16. avgusta, **nedelja**: Rok
- 17. avgusta, **ponedeljek**: Hijacint
- 18. avgusta, **torek**: Helena
- 19. avgusta, **sreda**: Ludvik
- 20. avgusta, **četrtek**: Bernard
- 21. avgusta, **petek**: Ivana
- 22. avgusta, **sobota**: Brezm. Srce Marijino

Južna Tirolska in Južna Koroška

(Nadaljevanje s 1. strani)

potuho italijanski politiki na Južnem Tirolskem, moramo ob sklepu izjaviti še naslednje. Razmere v Beneški Sloveniji so neprimerno hujše kot na Tirolskem, kar je dokazano že s tem, da nimajo tamkajšnji Slovenci niti ene šole v domačem jeziku in da se celo veronauk v nobeni šoli ne poučuje v slovenščini.

Italija zavoljo te svoje politike doslej ni še imela hudih preglavic. Nima jih zlasti danes, ker postajajo gospodarski in kulturni stiki s sosedno Jugoslavijo čedalje boljši. Politično zelo kratkovidno bi pa bilo si umišljati, da bodo mogle neznosne razmere v Beneški Sloveniji večno trajati.

Ondotna, mladina se kljub velikanskim težavam polagoma prebuja k narodni zavesti in bliža se čas, ko Beneški Slovenci ne

bodo več mirno prenašali, da ravnajo z njimi kot z manjvrednim ljudstvom. Potrebno je, da se odgovorni italijanski državni s tem dejstvom čimprej sprijaznijo in temu primerno uravnajo svojo politiko.

Južni Tirol naj jim služi kot svarilo. Pred leti bi se bil spor z nemško manjšino mirno in brez posebnih težav lahko doma rešil. Danes so pa v mednarodni javnosti začeli pirmerjati deželo že s — Ciprom! Cemu je bilo to potrebno? Neprimerno laže se lahko uredi razmere v Beneški Sloveniji. Zadoščalo bi le malo dobre volje, pa bilo vse rešeno. Zakaj ne dà Italija pravočasno ondotnemu ljudstvu, kar po prirodnem pravu pritiče vsakemu narodu? Zato, ker so njeni odgovorni politiki v manjšinskih zadevah neverjetno kratkovidni in ozkosrčni, ne vedoč, da s tem le škodujejo svojim domovini.

Osemčlanski odbor

Spor zavoljo Južnega Tirola se je, kot pišemo v današnjem uvodniku, že tako zelo poglobil, da poziva New York Times ameriško vlado, naj posreduje med Italijo in Avstrijo. Glasnik italijanskega zunanjega ministrstva je k temu izjavil, da je tako posredovanje nesmiselno, ker že tako tečejo še razgovori med Dunajem in Rimom, na katerih bodo razmotrivali tudi vprašanje nemške manjšine. »Amerikanci počakajte«, je hotel reči, »saj se bo vse lepo uredilo!«

Da bi pomirila duhove, je vlada ustanovila v Rimu tudi 8-članski odbor, v katerem sedi kot zastopnik manjšine senator Tinzl in ki ima nalogo staviti predloge, kako naj se reši na Južnem Tirolskem vprašanje jezikovne enakopravnosti. Vlada je te dni že odobrila zadevne predpise.

Kako je pri nas?

Doslej je bilo tako, da so se Nemci smeli posluževati v vseh javnih uradih ustno svojega jezika, pisane odloke in rešitve so pa prejemale v italijanščini. Ravno tako je bil tako imenovani notranji jezik v občevarstvu med uradi izključno italijanski. To je pomenilo, da si n. pr. nemška županstva niso smela drugo z drugim dopisovati v nemščini.

Tako stanje se je zdelo manjšini protizakonito, ker ni bilo v soglasju z Gruber — De Gasperijevo pogodbo, po kateri bi morala biti oba jezika »enakopravna«. Vlada ima namen položaj izboljšati in je zato tudi sklenila izdati nove predpise. Z njimi je med drugim določeno, da bodo v bodoče vse uradne rešitve upravnih oblastev, namenjene pripadnikom manjšine, dvojezične.

S tem pa Južni Tirolci niso zadovoljni, češ da se je tako položaj sicer zboljšal, a se ne ujema še s pariško pogodbo. Enakopravnost zahteva, da oblastva izdajajo listine in rešitve Nemcem v nemščini, Italijanom v italijanščini. Južnotirolski parlamentarci bodo poslali Segniju pisan ugovor zoper nove predpise.

Kako pa je z enakopravnostjo slovenščine v naših krajih, doživljamo vsi vsak dan. Zadostuje, da se pelješ s Trsta v Gorico in bereš na cesti napis Medeazza, kar naj bi pomenilo Medjo vas, ki je ne smeš tako imenovati, pa vidiš, kako se pri nas prezira jezik domačinov!

Nova papeževa okrožnica

Janez XXIII. je izdal svojo drugo okrožnico, za katero mu je dala povod stoletnica smrti svetega župnika Vianneyja iz Arsa. Papež se obrača v prvi vrsti na duhovnike. Sviri jih pred brezdeljem, a tudi pred pretirano vneto za zgolj »organizacijsko« delovanje. »Danes žele kristjani«, pravi sv. oče, »videti v duhovniku pričevalca nevidnega Boga, moža vere, ki je pozabil sebe in je poln usmiljenja«.

ITALIJANSKE SOLE V TUJINI

Ministrstvo za zunanje zadeve vzdržuje v inozemstvu 626 šol, med katerimi je 74 srednjih. Profesorjev in učiteljev, ki so popolnoma ali deloma plačani od italijanske vlade, je 890, učencev pa 34.500, od teh nad 20 tisoč neitalijanskih. Nove šole namerava vlada ustanoviti zlasti v Južni Ameriki in Belgiji.

Da Italija skrbi za svoje izseljence, je prav, kakor je tudi razumljivo, da skuša širiti vpliv italijanske omike v tujini. Mnogi pa menijo, da bi rimska vlada morala najprej poskrbeti, da dobe potrebne šole njeni nepismeni državljani na jugu in šele potem trošiti stotine milijonov za neitalijanske učence v tujini.

NIXON NA POLJSKEM

Podpredsednik Združenih držav je na povratku iz Rusije mimogrede obiskal za nekaj dni tudi Poljsko. Prebivalstvo ga je vsepovsod med prekipevajočim navdušenjem pozdravljalo z vzkliki: »Živel Nixon! Živela Amerika!« Potovanje je bilo podobno zmagovalnemu pohodu. Kamor je prišel, so ga obsuli s cvetjem.

Na univerzi v Varšavi, kjer ga je čakalo 2000 visokošolcev, je med drugim dejal: »Imamo lahko različne ideje in gledišča, toda najvažnejše je, imeti odprtega duha za izmenjavo misli in za diskusijo«. Z Gomulko je imel Nixon razgovor, ki je trajal 5 in pol ure. Razmotrivala sta mednarodni položaj in odnose med svojima državama.

Gomulka je prav gotovo govoril Nixonu zlasti o meji Poljske na Odri in Nisi, katere Adenauer ne more priznati, a jo je med vele-silami edino Rusija pripravljena braniti. To je med glavnimi vzroki, zakaj je Poljska naravnost primorana se oslanjati v zunanji politiki na Sovjetsko zvezo.

Nikita Hruščev povabljen v Ameriko

V trenutku, ko se je zdelo, da se je zasedanje v Ženevi izjalovilo in šel s tem po vodi tudi sestanek na najvišji ravni, je padla kot bomba v svet novica, da je Eisenhower povabil Hruščeva na 15-dnevni uradni obisk v Združene države, Hruščev pa Eisenhowerja v Rusijo.

To je očiten uspeh Nixonovega potovanja v Sovjetsko zvezo in obenem dobljena bitka za Hruščeva! On je bil namreč že spočetka nasproten zasedanju zunanjih ministrov, češ da bi bilo bolj pametno, da se sestanejo kar vrhovni voditelji velesil, ki imajo oblast kar na mestu odločati, in ne njim podrejeni ministri.

In res se je izkazalo, da so bila dolga pogajanja v Švici več ali manj zguba časa. Položaj pa je postajal nevaren, ker je Eisenhower še pred kratkim odklanjal vsak vrhunski sestanek, ako se zasedanje v Ženevi izteče brez uspeha.

Iz tega vzroka je bil tudi nasproten povabiti Hruščeva v Ameriko.

Kaj je vplivalo na Eisenhowerja?

Da bi dosegel svoj cilj, se je Hruščev poslužil sredstev, ki v demokratičnih deželah, kot je Amerika, najbolj učinkujejo. Vplival je na ondotno javno mnenje, kateremu se mora tudi Eisenhower ukloniti. Najprej je sprejel v Kremlju skupino ameriških industrialcev ter jih prepričal, kako zelo bi bilo koristno, da se poživijo gospodarski odnosi med obema državama. Nato se je v Moskvi sestal z devetorico guvernerjev ameriških zveznih republik in tudi nanje prepričevalno vplival. Vrh tega je poslal v Ameriko spretnega Mikojana in sposobnega Kozlova, ki sta stopila v stik z ondotnimi ljudskimi sloji ter umela prikazati Rusijo v zelo ugodni luči.

In tako se je zgodilo, da so se isti guvernerji oglasili pri Eisenhowerju, dokazujoč mu, kako koristno bi bilo povabiti v Ameri-

ZAPOSTAVLJENA DEZELA

Vzroki spora, ki je nastal na Siciliji med Milazzom in Kršč. demokracijo, so raznovrstni. V glavnem očitajo rimski vladi, da ne priznava Siciliji resnične avtonomije in da je dežela gospodarsko silno zanemarjena. Zanimivo je, da je pravkar izšla o tem posebna knjiga »Opazke h gospodarskemu sestavu Sicilije«, v kateri prof. Mirabella pojasnjuje, da znaša povprečni dohodek na prebivalca otoka 155 tisoč letno, ali nekaj manj ko 13 tisoč mesečno, v ostali Italiji pa 308 tisoč, torej skoraj še enkrat toliko.

Gospodarsko še bolj zanemarjena je v republiki morda le Beneška Slovenija.

Postava veljaj za vse enako!

Ignazio Melone, cestni stražnik v Rimu, je bil prav za svoj god kaznovan, ker je prevestno opravljal svojo — dolžnost. Na cesti proti Ostii je ustavil avto, ki je zoper predpise prehitel na ovinku drugo vozilo. Potnik je izjavil, da je rimski kvestor dr. Marzano, misleč, da je s tem vse opravljeno. Vendar stražnik je od gospoda kljub temu zahteval izkaznico in to je zadostovalo, da so uslužbenca kazensko premestili, namesto da bi ga zavoljo njegove nepristranosti pohvalili.

Italijansko časopisje brani stražnika ter obsoja ravnanje kvestorja Marzana.

ko Hruščeva. Eisenhower se je pritisku javnega mnenja moral vdati. Istočasno je pa rešil popolnega poloma zasedanje v Ženevi, ki so ga le odložili na nedoločen čas.

Iz oči v oči!

Hruščev je torej uspel. Sestal se bo, kakor je vedno želel, na štiri oči z Eisenhowerjem, zastopnikom edine velesile na svetu, katera je lahko Rusiji nevarna. Ako bi se mu posrečilo se z njo sporazumeti, bi bilo vse rešeno in mir med narodi bi bil zagotovljen. Kdo bi se mogel upirati enotni volji obeh orjaških dežel?

Eisenhower sicer miri zaveznike, da s Hruščevom ne bo govoril v imenu zapada, marveč le Amerike, a to so v bistvu samo lepe besede, zakaj temu, kar bi Amerika pod vplivom Rusov spoznala za pravilno, bi se prej ali slej morale več ali manj ukloniti tudi druge države. Česar se zlasti Nemčija in Francija bojita, je, da bi se vodilni velesili v glavnih zadevah svetovne politike sporazumeli ter postavili zaveznike nekako pred izvršena dejstva.

Cilj Nikite Hruščeva je ravno ta, da odcepí Ameriko od ostalih zapadnjakov in se v prvi vrsti z njo poravnava, kar bi seveda pomenilo popolno uničenje političnega vpliva že tako ošibljene Evrope v svetu. Ali se bo to Hruščevu in Kremlju posrečilo, je seveda drugo vprašanje.

Brezposelnost v Italiji

Ob koncu maja so uradno sporočili, da se je brezposelnost v državi znižala za pet in pol odstotka. Vpisanih brezposelnih, ki prejemajo podporo, je še vedno en milijon 657 tisoč. V številki pa niso obseženi milijoni brezposelnih mladeničev, ki čakajo šele na prvo zaposlitev; prav tako tudi ne delavci na deloviščih in ne na pol zaposlene osebe, katerih je zlasti v velikih mestih precejšnje število.

KIPECI OCEANI

Fred Hoyle, profesor na angleškem vseučilišču v Cambridgu, je s pomočjo elektronskih računskih strojev, proučeval, kako je naraščala temperatura sonca za leta nazaj. Dognal je, kar tudi sami občutimo, da postajajo zime vedno zmernejše. Če se bo vročina v dosedanjem merilu stopnjevala, bodo čez pet milijard let vse vode v oceanih zavrele in bo — konec sveta. K sreči je to še precej daleč!

OKOLI SVETA

Indijski profesor in filozof Jaiswal je 4. aprila 1952 skočil na kolo in se odpravil na pot okoli sveta. V sedmih letih je prevozil 99.500 milj skozi 85 držav. Sedaj se je ustavil v Rimu. Na potovanju se je poklonil abesinskemu cesarju, Naserju, Hruščevu, Churchill, Eisenhowerju, ki so svetovnega popotnika prijazno sprejeli. Svoje vtise o deželah in osebah bo indijski filozof na kolesu popisal v posebni knjigi.

OBVESTILO

Ker bo sredi avgusta vse naše osebe na enotedenskem dopustu, bo prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 20. avgusta.

Uprava.

Malo za tolažbo

Smo v času zadnjih šolskih spričeval in izpitov. V marsikateri družini vladata žalost in zagrenjenost, ker je hči ali sin slabo končal. V tolažbo takim staršem povejmo, da zna zgodovina povedati o neštetihih slavnih možeh, ki so bili povprečni ali celo slabi in nedisciplinirani učenci. V šoli niso pokazali ničesar, v življenju pa so se skovali.

Churchill

Winston Churchill je bil vse prej kot zgleden dijak. Latinske sklanjatve mu niso šle v glavo. V ređovalnici je bil takole opisan: »majhen rdečelas učenec, najslabši v razredu in najbolj poreden«. In vendar je ta »najslabši« dijak postal prvi minister Velike Britanije, zmagovalac v drugi svetovni vojni, velik pisatelj in državnik, čigar ime bo ostalo za vselej v zgodovini.

Einstein

Slavni fizik in matematik Einstein, ki je s svojim naukom o relativnosti naravnal raziskovanja človeštva v povsem nove smeri, je bil tudi slab učenec. Posebno računstvo mu je delalo težave. Niti seštevanje mu ni šlo od rok. Kljub temu sloni novo poznanje in odkrivanje vsemirja na — številkah, ki jih je izračunal Einstein.

Edison

Nekaj podobnega lahko rečemo o Tomažu Edisonu, izumitelju gramofona, kinematografa in nešteto drugih stvari. V ljudski

šoli so ga označili za tepca, in, da je škoda za čas, ki ga trati z učenjem. Mati, sama učiteljica, ga je vzela iz razreda in doma poučevala. Vseučilišča niti povohal ni. Pozneje je pa po znanju prekosil vse profesorje fizike na takratnih univerzah.

Hemingway

Ernesta Hemingwaya prištevamo med največje sodobne pisatelje. Kot deček pa je bil silno nemaren in len učenec. Namesto da bi se učil, je najraje lovil ptiče in se pretepal s tovariši. Ko so ga med prvo svetovno vojno hoteli poslati na neki tečaj v zaledje, je raje šel v strelski jarek na bojišče, češ da mu »šolske klopi« še vedno smrdijo.

Ivan Cankar

Sam piše o sebi, da je najraje hodil v šolo vzdolž Ljubljanice. Tudi pri maturi mu ni šlo gladko, in sicer celó v slovenščini. Navzlic temu je postal mojster in velik umetnik ravno materinščine ter naučil cele rodove novega slovenskega sloga.

Iz vsega tega pa ne sledi za naše dijake, da morajo biti leni, površni in nemarni, ako hočejo postati slavni možje kot Churchill, Einstein, Edison, Hemingway in naš Cankar, zakaj ti so bili izredne osebnosti, neumorno delavni in železne volje izven šolskih klopi. Zavoljo teh lastnosti so postali veliki in ne zastran svoje mladostne objestnosti.

Tržaškega

Dolina:

NESREČEN PADEC POVZROČIL SMRT

V torek zjutraj se je po vsej vasi in bližnji okolici bliskovito razširila vest, da se je v noči med ponedeljkom in torkom smrtno ponesrečil 50-letni domačin Josip Sancin. Pokojnik je tako nesrečno padel po stopnicah, ki vodijo s ceste v njegovo hišo, da se je hudo ranil po glavi ter bil skoraj na mestu mrtev. Domači so mu sicer takoj priskočili na pomoč, a je bilo žal prepozno.

Josip Sancin je bil priznan mizar ter obnem dolgoletni praktični inštruktor na industrijski strokovni šoli v Dolini. Stotinam in stotinam mladeničev iz našega Brega je posredoval prve nauke mizarske obrti in vsi se ga bodo s hvaležnostjo spominjali vse življenje.

Naj prerano umrli obrtnik in vzgojitelj mirno počiva v domači zemlji. Hudo prizadeti družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

Nabrežina:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

Prejšnji petek je bila seja občinskega sveta, ki je najprej soglasno odobril po zakonu predvidene poviške plač občinskim uslužbencem ter potrdil pravilnik, ki določa, koliko oblek bodo odslej brezplačno prejeli občinski cestarji, sluge in ostali uslužbenci.

Zatem je svet ugodno rešil pet prošenj za nakup občinskega zemljišča v Nabrežini in Štivanu, zavrnil pa je prošnjo Pietra Bonoma, ki je želel kupiti 70 kv. m zemljišča sredi kamnoloma podjetja Marangon.

Italijanski svetovalec Sguerzi je na koncu seje predložil resolucijo, v kateri je zahteval, naj se v begunskem naselju pri Sosljanu ustanovi italijanska nižja srednja šola. Zahtev je utemeljil, češ da številni starši ne morejo izsolati svojih otrok, ker nimajo dovolj denarnih sredstev, da bi jih dnevno pošiljali v okrog 20 km oddaljeni Trst. Pristavil je obenem, da bi v to šolo lahko zahajali tudi otroci iz drugih vasi občine.

Med razpravo se je prvi oglasil svetovalec Colja ter dejal, da so razlogi, ki jih navaja resolucija povsem utemeljeni, vendar je treba upoštevati, da so v občini tudi otroci slovenske narodnosti, kateri prav tako morajo v srednjo šolo v Trst. Zato je predlagal, naj se v resolucijo vnese tudi zahteva po ustanovitvi slovenske nižje srednje šole. Novi zavod naj bi bil v Nabrežini, kamor bi lahko zahajali ne samo slovenski otroci iz nabrežinske občine, temveč tudi dijaki iz Sv. Križa, Zgonika itd.

Predlog je podprl tudi odbornik D. Legiša ter poudaril, da če se že namerava ustanoviti italijanska srednja šola, se mora tudi slovenska, ker bi se drugače naši otroci čutili zapostavljene in bi imeli vtis, da so manjvredni državljanji.

S tem predlogom so se strinjali tudi vsi italijanski svetovalci in tako je bila resolucija soglasno sprejeta.

Pošteni slovenski dekleti

V današnjih časih se na žalost redko sliši, da bi nekdo, ki je zgubil na cesti lep

kup bankovcev, spet prišel v njihovo posest, ker je bil najditelj tako pošten, da mu jih je takoj vrnil.

Veseli nas, da se je takšen dogodek pripetil pri nas v ponedeljek. Dve dekleti iz Velikega dola (njuni imeni nista doslej znani) sta na cesti v Nabrežini našli zavitek, v katerem je bilo 70 tisoč lir. Ne da bi se kaj pomišljali, sta denar oddali v pekarni g. Jazbeca s prošnjo, da o dogodku obvesti policijo. G. Jazbec je denar izročil poveljniku karabinjerov. Vest se je seveda kmalu razširila po vasi ter zanjo je zvedel tudi naš gostilničar Milan Brajkovič, ki je bil denar zgubil. Po zaslugi poštenih slovenskih deklet je gostilničar tako spet dobil svoj denar. Škoda je le, da ne pozna še njunih imen, da bi se jima vsaj lepo zahvalil.

OPČINE:

KMEČKI TABOR

Kmetijska zadruga iz Trsta, ul. Foscolo 1, priredi v soboto, 15., in nedeljo, 16. avgusta, v prosvetnem domu na Opčinah Kmečki tabor. Kmetovalci si bodo lahko ogledali razne stroje, sodobna umetna gnojila, različne vrste krme ter ostale kmetijske potreščine. Razstavljeni bodo nadalje različni vrtnarski pridelki ter najboljša domača vina.

Napovedana je tudi kulturna prireditev, pri kateri bodo sodelovali pevski zbori, folklorne skupine ter godbi iz Doline in s Proseka.

Članom Kmetijske zadruge, ki so se odlikovali v združnem in kmečkem delu, bodo razdelili zlate kolajne in diplome. Vsi kmetovalci so vabljeni, da se zanimive prireditve gotovo udeležijo.

Zgonik:

O NOVI SOLI TER JAVNIH DELIH

Gradnja novega šolskega poslopja v Zgoniku kar dobro napreduje. Zdi se, da bo septembra stavba že pokrita in nato bodo začeli z notranjimi deli ter napeljali vodo in električno. Računajo, da bo šola povsem dograjena prihodnjega februarja, tako da se bo pouk v njej lahko pričel šele jeseni l. 1960.

Sodimo, da bi se medtem lahko izvedel ves upravni postopek, ki je potreben, da se v poslopju ustanovi tudi kmetijska šola. Za ta zavod je občina sicer že sprejela po-

trebne ukrepe, a bi ne smela mirovati, dokler se želja vseh naših kmetovalcev ne uresniči.

V dobrem tednu dni se zaključijo dela na cesti iz Zgonika v Salež. Sedaj je pot še zaprta za promet, ker ni Selad položila povsod asfalta. Delavci te ustanove so obenem zaposleni na cesti, ki od Gabrovca pelje proti otroškemu vrtcu. Tudi ta pot bo razširjena in asfaltirana. V občini nameravajo nadalje popraviti in asfaltirati cesto iz Bajte v Salež ter pot iz Repna v Repnič. Zadnje delo bo najbrž izvedla pokrajina.

Devin:

SMRT STAREGA POMORSČAKA

V ponedeljek smo spremili k večnemu počitku 63-letnega domačina Josipa Coljo, ki je v soboto umrl v zdravilišču na Tersteniku za neozdravljivo boleznijo. Pokojnik je bil pomorščak in lani po 45 letih službe upokojen. Zasluženega počitka pa ni mogel uživati, ker ga je zgrabila bolezen ter ga po 6 mesecih spravila v grob. Naj v miru počiva.

Vdovi, pokojnikovemu očetu ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje!

Repentabor:

ŠE O TUJSKEM PROMETU

Tudi letos sta naša glavna gostinska obrata — restavracija Furlan in hotel Kras — popolnoma zasedena. To pomeni, da naša kraška okolica ni prav nič zgubila na privlačnosti, čeprav so se razmere ob meji znatno zboljšale in bi človek sodil, da se Tržačani ne bodo več zadrževali pri nas v tolikšnem številu, kot so se v prejšnjih letih, ko je bila meja dejansko zaprta.

Ce k nam prihaja vsako nedeljo lepo število izletnikov in nekateri meščani prebijejo pri nas vse počitnice, se ne smemo zahvaliti samo naravni lepoti naše okolice in njenemu svežemu zraku, temveč tudi prirodnosti in podjetnosti domačih gostilničarjev ter občini, ki je mnogo naredila za razvoj tujskega prometa.

Zaselek repentaborske občine, ki glede na tujski promet ni še urejen, pa so Fernetiči. Tu še vedno nimajo telefonske govornice in tudi javna razsvetljava je nezadostna. Na županstvu so nam povedali, da bodo razsvetljava sicer ojačili, toda verjetno šele prihodnje leto. Sedaj nimajo namreč sredstev. Neprimerno slabše pa je s telefonom! Občina namreč nikakor ne zmora naravnost astronomske vsote, ki jo za napeljavo telefona zahteva podjetje Telve.

Učiteljčičniki iz Trsta, ki so letos položili usposobljenostni izpit

Dr. MIANI SPET SVETOVALEC

Ker je bivši tržaški socialdemokratski prvak prof. Lonza stopil v Nennijevo socialistično stranko in postal član njenega osrednjega odbora, je zapustil mesto svetovalca v občinskem svetu. Na njegovo mesto pride zdaj dr. Miani, prvi povojni tržaški župan in bivši občinski odbornik.

SEJA OBCINSKEGA SVETA

V petek zvečer je bila redna seja goriškega občinskega sveta. Otvoril jo je župan Bernardis ter povedal, da bo trgovinska zbornica prispevala novi bolnišnici v ulici V. Veneto letno po 12 milijonov lir. Denar bo ustanova dobila tako, da bo od vsakega litra bencina proste cone odtrgala po 3 litre. S tem denarjem naj bi opremili bolnišnico.

Nadalje je župan poročal o sklepu odbora, da daruje bolnišnici 10 milijonov, s katerimi naj bi opremili operacijske sobe. To dejanje naj bi vzpodbudilo tudi druge ustanove, da bi kaj darovale novi bolnišnici.

Na koncu je župan poročal o sporu med občinsko upravo in ustanovo, ki se smatra za lastnika poslopja: to je z naslednico GIL-a na trgu Medaglie d'oro.

Naj omenimo, da je pred nekaj dnevi sodišče izreklo sodbo glede spora med občino in ustanovo Gioventù italiana. Sodba je izpadla v korist občine. Ta je bila že za časa županovanja senatorja Bombija na pritisk fašistov prisiljena »podariti« ustanovi GIL zemljišče, na katerem so potem sezidali znano poslopje s telovadnico, kjer je sedaj Umetnostna šola. Po padcu fašizma se je pa občina smatrala za ponovnega lastnika, češ da je bila od fašističnih oblastev prisiljena zemljišče »podariti«.

Nato sta svetovalca Bratuž in Battello vprašala župana, kako je z avtobusno progno št. 8, ki je vozila na Oslavje in ki bi jo morala prevzeti družba Ribl. Župan jima je seveda odgovoril, da je ukinitve proge pač nujna posledica sklepa občinskega sveta, a da zadevo sedaj proučuje videmsko

Beneška Slovenija

IZ CEDADA

V nedeljo je bil v našem mestu občini zbor prosvetnega društva Ivan Trinko, ki se ga je zlasti v velikem številu udeležila mladina iz vseh dolin naše domačije, posebno pa še dijaki, ki so že dovršili slovenske srednje šole v Gorici in Trstu. In prav zaradi tega je bil občini zbor sklican v avgustu, ki je sicer za občne zборе neprimeren. Tako so se ga lahko udeležili tudi naši najmlajši kulturni delavci. Zborovanju so prisostvovali tudi zastopniki prosvetnega življenja z Goriškega in s Tržaškega.

Iz tajniškega poročila Izidora Predana smo zvedeli, da je prosvetno društvo v preteklem letu pomagalo našim ljudem tudi na gospodarskem področju, saj je zanje posredovalo pri najrazličnejših uradih in napisalo na stotine pisem, pritožb in prošenj. Odslej pa bo društvo okrepilo med ljudstvom predvsem prosvetno delovanje. Vsi zavedni Beneški Slovenci želimo društvu mnogo uspehov.

IZ SLENARTA

Na zadnji seji so naši občinski možje odobrili asfaltiranje 4 km občinskih cest. Delo je prevzelo podjetje Martinig-Paolina. Zgradili bodo tudi cesto, ki bo povezala našo vas z neko oddaljeno gorsko vasico. Stroški bodo znašali okoli 16 milijonov lir. Nato so pooblastili geometra Celledonija, naj pripravi načrt za popravilo vseh občinskih cest. Ta dela naj bi izvedla prihodnje leto delovišča denarna sredstva pa naj bi dala država.

nadzorništvo za motorizacijo. (Kot poročamo v dopisu iz Pevme, je stvar že urejena).

Svet je zatem odobril gradnjo novih šolskih poslopij za skupno vsoto 240 milijonov lir, katere naj bi posodila država s 6% obresti za dobo 35 let.

PRENEHALI SO STAVKATI

Pokrajinski uslužbenci, ki so začeli stavkati, ker se niso strinjali s sklepom pokrajinskega sveta glede deljenega urnika, so stavko prenehali.

IZ SOVODENJ

V Sovodnjah bomo končno imeli že dolgo zahtevani poštni urad. Ministrstvo je namreč sporočilo, da je prošnja za samostojen poštni urad v sovodenjski občini ugodno rešena.

Urad bo na županstvu, kjer so že svoj čas pripravili primerne prostore. Za opremo bo poskrbela občina.

PODGORA

Kdor je zadnje čase prihajal k nam iz Gorice preko ločniškega mostu, je lahko opazil na mostu posebne odre. Delavci mestne plinarne so namreč napeljevali cevi, s pomočjo katerih bomo imeli tudi pri nas plin. Zadovoljne so posebno gospodinje, ki so morale do sedaj kuhati na štedilnikih ali pa s plinom iz jeklenk. Ni namreč prijetno, če ti plin v taki jeklenki zmanjka ravno vtem, ko kuhaš kosilo.

PEVMA — OSLAVJE

Pevmčane in Oslavce je močno razveselila vest, da je ministrstvo za promet izdalo Ribijevemu podjetju dovoljenje, da uvede na progi Gorica — Oslavje — Steverjan od 15. junija do 15. septembra po pet voženj dnevno ob delavnikih in 6 voženj ob nedeljah ter praznikih. Od 16. septembra do 14. junija bo vsak delavnik 5 voženj, ob praznikih pa 4 vožnje. Avtobus je začel voziti v sredo. Iz Gorice v Steverjan pelje zdaj avtobus ob delavnikih: ob 6., 7., 10., 12.30 in ob 16. uri. Iz Steverjana ob 6.30, 8.35, 10.30, 14.05 in ob 17.35. Ob praznikih: iz Gorice ob 14.30, 16.30, 17.30, 18.30, 20. in 22. uri; iz Steverjana nazaj v Gorico ob 15., 17., 18., 19., 20.30 in 22.30.

Ker smo za prejšnjo številko poslali dolg dopis o prekinjeni avtobusni progi, se pravi o zadevi, ki nas najbolj žuli, šele sedaj sporočamo, da smo tudi letos slovesno proslavili god sv. Ane, zaščitnice naše vasi. Zjutraj smo imeli slovesno sv. mašo in zatem procesijo, ki sicer ni bila dolga, ker se je pač vila po glavni cesti, na kateri je precej prometa.

Ljudi je bilo kar dosti, saj jih je prišlo precej iz okoliških vasi in tudi iz Gorice. Seveda ni manjkalo štrukljev pa tudi »štante« so postavili pred cerkvijo, tako da so prišli na svoj račun zlasti naši najmlajši.

IZ STEVERJANA

Zelo smo bili zadovoljni, ko smo zvedeli, da bodo kmalu napeljali elektriko v Jazbine, Sčedno, Bukovje in v Sovenco. Za dela je občina prosila državni prispevek 4 milijono

Iz Goriške

nov lir, ki je bil odobren. Tako bomo imeli po vsej občini napeljano elektriko, kar smo že tolikokrat tudi v Novem listu prosili in zahtevali.

Županstvo sporoča, naj pridejo starši, ki imajo bolj slabotne otroke, na občino po vitamine, katere je občinska uprava nakupila po nasvetu šolskega zdravnika, ki je pregledal šolske otroke in ugotovil, da so nekateri precej slabotni.

DOBERDOB

V kratkem bo izredna seja občinskega sveta, na kateri bodo razpravljali o predlogu, da se odobri elektrifikacija Sabličev, Komarjev in Dola. Ti so še edini kraji v naši občini, ki še vedno čakajo na elektriko. Nadalje bodo spet razpravljali o nakupu opreme za novo šolsko poslopje v Jamljah; odbor je namreč mnenja, da bi bilo treba nakupiti modernejšo opremo, kot je bilo sprva sklenjeno.

O poteku seje ter o sklepih občinskega sveta, bomo poročali v prihodnji številki.

DVE OPERI

Prejšnji teden smo imeli priliko slišati na trgu Battisti kar dve operi: Bizetovo Carmen in Puccinijevo Madame Butterfly. Predstave je organiziral goriški ENAL, operi je pa izvajala lirična družina Carro di Tespi. Pevci in orkester so svojo nalogo izvedli precej dobro in nam tako nudili lep glasbeni užitek.

Vendar poslušalcev ni bilo pri nobeni predstavi dosti in precej sedežev je ostalo praznih. Vzrok je verjetno v tem, da so se Goričani že večkrat urezali, ko so prisostvovali operam, katere so izvajale podpovprečne umetniške skupine. Nihče ni še najbrž pozabil glavne pevke Tosce, ki je nastopila pred kakšnim letom. Revici je glas odvedal, pa ni dovolila, da bi jo katera druga nadomestila in tako so bili poslušalci prisiljeni poslušati ves večer njeno cviljenje. Kaj takega seveda Goričani ne pozabijo tako hitro in zato so se nekoliko upravičeno bali, čeprav je Carro di Tespi priznana umetniška družina.

Nekateri so sicer za slab obisk iskali vzroka v previsokih cenah. Mislimo pa, da ne drži, kajti če plačaš za kino 250 lir, lahko daš tudi 500 lir za operno predstavo.

Šredišče starin

Gorica bo po vzoru drugih večjih mest morda že letos imela svoje arheološko središče. Dela na Trgu sv. Antona, v nekdanjem starem mestnem delu, napredujejo, čeprav še počasi. Kot je znano, stana »Starem placu«, kot so ga še stari meščani imenovali, stala že v 13. stoletju samostan in cerkev Sv. Antona. Ustanovil ju je sam padovanski svetnik ter ju nekaj časa tudi vodil. Ostanke temeljnih kamnov so se pokazali že pred meseci, ko so nameravali trg preurediti. Starinoslovci so dela ustavili, dokler se ne izkopljejo še drugi starinski ostanke ter ustanovi arheološko središče z vrtom.

Te dni so postavili na svoje mesto tudi starinski vodnjak, ki je že dolga leta sameval na dvorišču policijske vojašnice v Ulici sv. Klare. Urad za varstvo starin namerava popraviti tudi križne hodnike palače Schoenhaus, last grofov Lanthieri, kjer se je odigravalo življenje srednjeveške fevdalne Gorice. Po končanem popravilih bo goriško mesto za eno privlačnost bogatejše.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

2 Prikazni v književnosti B. Z.

V nekem svojem romanu, ki je izšel tudi v slovenskem prevodu, pripoveduje o družbi ruskih aristokratov, ki so si najeli neko poletje star grad v Abrucih, da bi tam letovali. Na romanjih po gradu, kjer je pajčevina zapredla vrata dvoran, pa srečujejo prekrasne ženske iz nekdanjih dni, ko je gospodoval na gradu okruten italijanski vitez. Pisateljica zna splesti iz tega izredno napeto in grozotno zgodbo o preseljevanju duš in o oblasti mrtvih nad živimi, tako da bralec kljub grozi, ki ga obdaja, ne more odložiti knjige. Na žalost pa pisateljica sama ne vzdrži te napetosti in v drugi polovici knjige ji lok zaradi prenapetosti počni, tako da se vsa zgodba konča precej banalno, zlasti ker skuša napraviti dogajanje verjetnejše s primitivno dojetjo znanstveno psihologijo, ki je bila takrat še v povojih. To je poleg raznih Poejevih novel eno izmed redkih takih del, ki so izšla v slovenskem prevodu.

NEMCI — MOJSTRI ROMANA O PRIKAZNIH

Veliki mojstri romana in novele o prikaznih so bili tudi razni nemški pisatelji in so še danes. Iz prejšnjih dob naj navedemo le von Kleista, Arnima, Tiecka, Hoffmanna, Shillerja in celo Goetheja.

Tudi v današnjem slovstvu zasledimo mnogo romanov in novel s takimi motivi. To se zdi morda komu čudno, ker velja naša doba predvsem za dobo tehnike in znanosti in ker smo po izjavah zgodovinarjev in filozofov, pa tudi znanstvenikov že vstopili v novo razdobje človeške zgodovine, to je atomski čas. A prav v tehnizaciji in avtomatizaciji življenja, ki je v vedno večji meri odvisno od strojev in matematičnih računov tako rekoč na vseh področjih, je morda vzrok, da se človeški duh, utrujen od vse logike računskih strojev in od premočne osvetlitve vseh pojavov življenja po znanosti, ki ne trpi več nikakega skrivnostnega polmra in nikakih senc več, zateka v svet mističnega. V ta svet znanost ne more prodreti in tega pravzaprav niti ne poskuša, ker takega sveta sploh ne priznava. Morda se ljudje še nikoli niso tako zanimali za vse skrivnostno in nadnaravno kakor ravnano v današnjem času, kot bi hoteli uiti neizprosni logiki dogajanja, ki ga narekuje znanost. Človeški duh mrzlično tolče po stenah kletke racionalizma, ki si jo je sam zgradil in se sam zaprl vanjo, ter išče izhoda. Začenja se zavedati, da mu je svet logike preozek in preveč enostranski, da je nepopoln in le odlomek nečesa, kar šele daje racionalnemu svetu smisel. Tako išče človeški duh s svojim razumom in svojo domišljijo pa tudi s svojim prainstinktom v drugo, neraziskano, skrivnostno območje nadnaravnega. Danes cvetijo, kakor še nikoli, astrologija, teozofija in druge veče duhovne spekulacije. To pa se nujno odraža tudi v slovstvu, posebno v pripovedništvu.

SLOVENCIMAMO TAKE KNJIŽEVNOSTI

Slovenski pisatelji se nikoli niso odlikovali po bogati domišljiji in v tem je morda iskati vzroka, da imamo Slovenci take literature zelo malo in da je zlasti dandanes pravzaprav ni. Nekaj grozljivega, neko slutnjo nadnaravnih moči, ki posegajo v človeško življenje ali bolje rečeno, skrivnostno usodnost, ki si jo je težko razložiti s samo racionalno logiko, najdemo le v nekaterih Kocbekovih novelah, n. pr. v knjigi Strah in pogum.

Druge sodobne književnosti so bolj občutljive za ta svet človeške fantazije in slutnje, predvsem pa velja to za slovstvo na Angleškem, kjer ima tako pisanje bogato tradicijo. Vendar so tudi v Skandinaviji, Nemčiji, Franciji in Spaniji pisatelji, ki jih privlačujejo skrivnostni pojavi in iščejo v njih motive za svoja dela.

V Ameriki so kljub temu, da je dosegla tam tehnična civilizacija, porojena iz racionalističnega pojmovanja naravnih sil, najvišjo stopnjo razvoja v modernem svetu, številni pisatelji, ki pišejo novele in romane o prikaznih. Teh pisateljev je celo toliko, da je nedavno neki nemški esejist zapisal, da dejansko postavljajo na laž trditev, da je ameriško pripovedništvo v bistvu realistično. To ni samo pozen književni vpliv Edgara Allana Poeja, ampak se razodeva v tem nekaj atavistični, skriti, v pravadnini zakoreninjeni gon ameriških ljudi, morda še iz časov, ko so njihovi predniki živeli v Angliji, na Irskem, v Skandinaviji, Nemčiji ali

v Alpah, kjer so ljudje od davnih časov trdno verovali v duhove, k čemur jih je navajala narava sama z dolgimi zimskimi nočmi in meglenimi dnevi že zgodaj jeseni in še v pozni pomladi. Morda pa se, kot rečeno, domišljija ameriškega človeka, in posebno še mislečega, umsko razvitega človeka, tem rajši zaeka v fantastični svet prikazni in strahov, čim bolj se čuti utesnjena od racionalnih oblik življenja, katerim človek fizično ne more uiti in se te potrebe v sebi niti ne zave. V tako slovstvo spada pravzaprav tudi vsa tako imenovana fantastično znanstvena literatura o poletih na druge sveto-ve in o srečanjih zemljanov z razumnimi bitji z drugih zvezd. Ameriški pisci so preplavili s takimi povestmi, ki pa navadno niso veliko vredne, že skoro ves svet. Na mnogo višji umetniški ravni so povesti o prikaznih v tradicionalnem pomenu besede.

CE BI LEPEGA SONČNEGA DOPOLDNEVA SREČALI NA ULICI MRTVEGA ČLOVEKA...

Ameriška literatura se v tem pogledu lahko ponasa danes z nekaterimi odličnimi pisatelji, ki so mojstri v psihološkem slikanju fantastičnega dogajanja. Eden najboljših in tudi v Evropi najbolj znanih in priljubljenih je William Goyen, ki je zdaj star 43 let, doma pa je iz Texasa. Do sedaj je objavil tri knjige o duhovih, ki imajo naslov »Hiša diha«, »Prikazen in meso« in »Daljna deželca«. Prvi dve sta izšli nedavno pri založbi Arche - Verlag v Zuerichu, tudi tretja bo kmalu izšla v nemškem prevodu. Prevedli pa so jih tudi v številne druge jezike. V njih vidijo kritiki primere visokovredne sodobne ameriške pripovedne umetnosti. Wil iam Goyen piše o fantastičnih dogodkih, a dogajanje v njegovih novelah teče mirno in je dozdevno kar najbolj normalno in psihološko utemeljeno. Tem močnejši je učinek, ko se v to mirno, trezno pripovedovanje vplete nekaj čudnega, kar vzbuja v bralec grozo. Pedoben občutek bi imeli, če bi šli lepega sončnega dopoldneva po stranski, mirni mestni ulici, na kateri pa je vendar precej ljudi, in bi nam nenadno prišel naproti prijatelj ali naš domači, o katerem zatrdno vemo, da je že davno mrtev in

smo bili morda celo zraven, ko je umiral. Morda bi nas pozdravil in se nam nasmehnil, kot da smo se šele včeraj zadnjikrat videli in nihče od mimoidočih bi ničesar čudnega ne opazil, saj se dozdevno tudi ni zgodilo nič čudnega, a nas bi vendarle zagrabil ledena groza. Tako vzdrušje vlada v Goyenovih delih, le da se odnosi med živimi in mrtvimi pri njem ne omejujejo na taka srečanja, ampak se prepletajo in križajo vse bolj zapleteno. Med svetom živih in svetom mrtvih ni ostre meje. Sta kakor dve polovici lupine, ki oklepata isti sadež.

ANGLIJA JE IMELA VEDNO VELIKO TAKIH PISATELJEV

Med živimi angleškimi pisatelji je mojster psihološke novele o prikaznih Walter de la Mare. Z njegovimi novelami se lahko meri po mnenju kritikov le delo Henryja Jamesa Stolp more. Anglija je imela sploh vedno veliko takih književnikov, ali bolje rečeno, skoro ni mogoče imenovati kakega velikega angleškega pisatelja preteklosti in sedanosti, ki bi ne bil napisal tudi kakega romana ali novele, v katerih nastopajo prikazni z onega sveta. Take novele sta pisala tudi Kipling in Robert Louis Stevenson in najbolj čudno je to, da izza literarne spretnosti in lahne ironije, s katerima so ti veliki mojstri pisali o teh stvareh, vendar čutimo prita-jeno grozo in se ne moremo znebiti občutka, da so sami verovali v tisto, kar so pisali.

Zanimivo je, da naletimo na podobne motive tudi pri najmodernejših pisateljih naših dni in to v zadnjih letih celo pogosteje kot takoj po vojni! O prikaznih piše n. pr. Alberto Moravia v enem svojih zadnjih romanov: v romanu Prezir, namreč pripoveduje, kako se mlada žena, ki je pobegnila možu z bogatim filmskim podjetnikom, ker jo je premamila njegov uspeh, nepričakovano vrne na Capri k presenečenemu in žalostnemu možu, mlademu revnemu rimskemu pisatelju. Ta se čez nekaj časa zave, da je bila le prikazen, a takoj nato dobi obvestilo, da se je žena isti čas, ko je bila prikazen pri njem, ubila na vožnji v avtomobilu svojega zapeljivca. Moravia pusti bralec v dvomu, ali je imel mladi mož prikazen pred ženino smrtjo ali po njej, kar se časovno ne da točno ugotoviti, toda v bistvu je to vseeno. In nekateri poznavalci njegovih del so mnenja, da so to najlepše strani, kar jih je kdaj napisal Moravia. V njih ni ironije, ki jo sicer čutimo v njegovih delih, ampak le čista poezija.

KONEC

„Film“ št. 7 in 8

Te dni smo prejeli novo številko slovenske revije Film za julij in avgust. V njej najdemo med drugim članek Milana Stanteta o novem slovenskem filmu Tri četrtine sonca, ki so ga predvajali tudi na festivalu v Pulju. Režiral ga je, kot znano, režiser SNG v Trstu Jože Babič. Stante obširno navaja vsebino filma in tako tisti, ki nismo imeli priložnosti, da bi ga bili videli v Pulju, pravzaprav prvič zremo, kaj se v njem dogaja.

Vitko Musek poroča v Festivalnem dnevniku o dogodkih in zanimivostih letošnjega festivala v Cannesu. Članek je opremljen z zanimivo fotografsko dokumentacijo — zanimivo zato, ker nam kaže razne slavne filmske umetnike v hipih oddiha in v »zasebnih« nepreračunanih pozah. Tako je n. pr. zelo zanimiva slika, ki kaže, kako Renato Rascel ob spremljavi na kitaro poje omizju, v katerem so med drugimi Félix Marten, PASCAL Petit in član žirije Gene Kelly, popevko Arrivederci Roma; ali pa slika, ki kaže omizje z Robertom Hosseinom, njegovo ženo Marino Vlady in Robertom Rosselinijem.

Med drugimi članki naj navedemo obširno poročilo o novih filmih, ki jih je odkupil Vesna film in jih bo predvajal letos v Jugoslaviji; intervju z režiserjem in scenaristom Alexandrom Astrucem o filmu »Njeno življenje« po Maupassantovem romanu; članek Orsona Wellesa Teško je delati; članek Vitka Museka Mladenč iz poboljševalnice na Croiseti o mladem francoskem režiserju Françoisu Truffautu; zanimiv članek italijanskega režiserja Antonija o tem, kako je prišel k neorealizmu; »Hemingway na filmskem platnu« in bogato rubriko »Film javlja«.

Revija je bogato ilustrišana in tiskana na dobrem papirju, da pridejo slike močno do izraza.

Zeleti je, da bi bilo možno kupiti to zanimivo slovensko revijo tudi v slovenskih knjigarnah in prodajalnah listov, n. pr. pri Parovelu, v Trstu.

KULTURA IN MLADINA

Za prve dni decembra je italijanska zveza pisateljev in književnikov sklenila sklicati v Milan posebno zborovanje vseh kulturnih delavcev. Obravnavalo se bo vprašanje »Kultura in mladina« z namenom, da se razišče v globino, kaj vpliva na duhovno krizo doraščajočega rodu. Ugotovi naj se, kakšni so odnosi današnje mladine do književnih del in katera plat kulture ima največji delež pri notranji izgradnji sodobnega mladostnika. Razprave bodo posegale ne samo na področje slovstva, ampak tudi na področje filma, časopisja, radia in glasbe. Posebna komisija bo posnela zaključke in jih bo skušala uveljaviti v vzgoji mladine.

Slavistika v Avstriji

V trimesečni avstrijski reviji Wissenschaft und Weltbild je izšel obširen članek z naslovom Pomen študija slavistike v Avstriji, ki ga je napisal ordinarij dunajskega Slavističnega zavoda, znani slavist profesor Rudolf Jagodič. Pisec predvsem ugotavlja, da se je povsod po svetu zanimanje za učenje slovenskih jezikov povečalo, v Avstriji pa je kljub temu, da je najbližja sosedna slovanskih narodov, katastrofalno padlo in zaostalo. V Avstriji sta slavistični univerzitetni stolici še vedno le na Dunaju in Gradcu, medtem ko se je število slavističnih stolic v Nemčiji po zadnji vojni povečalo za 16, tako da jih je sedaj 20. V Angliji ni bilo prej niti enega slovenskega inštituta, danes pa ga ima vsako vseučilišče; v Združenih državah Amerike so po vojni nastavili 45 profesorjev za slovansko jezikoslovje in zgodovino.

Pisec se zavzema za to, da se okrepi slovanska stolica na dunajski univerzi, poveča zanimanje za učenje raznih slovanskih jezikov in uvede študij njih političnih razmer v slovanskih državah. Profesor Jagodič tudi opozarja na pomen ne samo ruske, ampak tudi češke, slovenske in srbohrvaške književnosti.

O.

BOLNIŠKO ZAVAROVANJE MALIH TRGOVCEV

Vlada je odobrila zakon, da se vpelje obvezno bolniško zavarovanje tudi za male trgovce, trgovske zastopnike in potnike, mešetarje ter krošnjarje. Sodijo, da bo tako v Italiji okoli 2,5 milijona novih zavarovancev.

Ustanovljene bodo pokrajinske bolniške blagajne; država bo prispevala za vsakega obvezanca po 1.500 lir letno, vsak zavarovanec pa 3 tisoč.

LISTNE USI NA PSENICI

Letošnjega aprila in maja so se v mnogih predelih Italije, posebno v pokrajini Bologna, pojavile na rastoči pšenici zelene uši. Mrčes napada samo zgornjo stran listov in klas, ki porumeni in se celo posuši.

Nekateri kmetovalci so hoteli listne uši na pšenici uničiti z razkužilnimi sredstvi, a izvedenci so to odsvetovali, ker bi škropljenje pšenici malo koristilo in bi obenem uničilo najezdnike, to je naravne sovražnike listnih uši. Lahko pa bi na zrnju ostala tudi kakšna strupena sled škropil. Zatem so opazili, da so listne uši kmalu izginile s pšenice, in sicer zaradi delovanja neke glivice.

TRGOVINA S PARADIŽNIKI

Čeprav računajo, da bodo letos v Italiji pridelali le 19 milijonov stotov paradižnikov, medtem ko so jih lani 25, gredo paradižniki slabo v promet in je nastala prava stiska.

Stiska je nastala tudi zaradi manjšega izvoza paradižnikov v Nemčijo, ki je bila vedno najboljši odjemalec. Nemčija dobiva namreč ogromne količine paradižnikov iz Bolgarije, in sicer po zelo nizkih cenah, ki vzdrže vsako konkurenco. To je mogoče zato, ker je izvoz iz Bolgarije v rokah države in ker se država lahko odpove dobičku, če sar pa ne more storiti italijanski zasebnik — izvoznikar.

GOSPODARSTVO

Enotno tržišče sovjetskega bloka

Zapadna Evropa, predvsem Francija, Italija, Nemčija, Belgija in Nizozemska, je lahko prebrodila povojno gospodarsko stisko le z izdatno pomočjo, ki so jo s tako imenovanim Marshallovim načrtom nudile ZDA. Od tega načrta sta hoteli imeti koristi tudi Češkoslovaška in Poljska, a jima je to Stalin preprečil. Kot protiutež je Stalin leta 1949 ustanovil tako imenovani Odbor za medsebojno gospodarsko pomoč, v katerem so bile vključene Rusija in vse njene podložniške države. Velikega dela pa odbor ni mogel izvršiti, ker je bila Rusija tedaj gospodarsko šibka in bi sama potrebovala pomoč. V tistih letih je Sovjetska zveza celo gospodarsko izkoriščala vse vzhodne države: v Rusijo so poljski premog uvažali po znatno nižjih cenah, kot so bile na svetovnem trgu, v SZ so pošiljali industrijske izdelke vzhodnih držav ter ogromne količine hrane. Tako je Jugoslavija na škodo lastnih državljanov »darovala« ob osemstoletnici ustanovitve Moskve 800 vagonov masti. Gospodarstvo držav sovjetskega bloka je bilo usmerjeno v korist Rusije: vsa težka industrija naj bi bila osredotočena samo v Rusiji, ki bi ostalim državam dobavljala stroje za lahko industrijo, te pa naj bi izdelke lahke industrije prodajale Rusiji.

Tako je bilo do Stalinove smrti l. 1953. Nato je bilo v Rusiji in v vseh podložniških državah občutiti neko politično in gospodarsko olajšanje. Stalinovi nasledniki so hoteli odpraviti morečo dediščino. Na tajnih sejah XX. občnega zbora Sovjetske komunistične stranke so med drugim sklenili ob-

noviti Odbor za medsebojno pomoč, ki bi pa deloval na novih osnovah. Odbor je v zadnjih 5 letih imel mnogo sej, na katerih so bili izdelani različni gospodarski načrti, po katerih naj se porazdeli in vzporedi tako industrija v Rusiji kot v vseh zavezniških državah. Povsod so vpeljali različne 4 do 7-letke, ki naj dvignejo gospodarstvo posamezne države in vsega sovjetskega tabora.

Zelo važna seja Odbora za medsebojno pomoč je bila letošnjega maja v Tirani, ko se je v Albaniji nahajal tudi Hruščev. V albansko prestolnico so prihiteli zastopniki vseh komunističnih držav, med njimi predstavniki Kitajske, Severne Koreje in Vietnama. Ni sicer še znano, kaj so tedaj sklenili, a mnogi gospodarstveniki smatrajo ves sovjetski blok s Kitajsko vred za gospodarsko enoto, v kateri bo industrija načrtno porazdeljena. Med posameznimi državami bodo padle carinske meje in razvilo se bo enotno tržišče — za skoraj milijardo ljudi —, ki bo 5 do 6-krat večje, kot je ameriški trg in dvakrat večje kot tržišče med Ameriko in zapadno Evropo skupaj.

To tržišče se ne bo povsem delovalo ne danes ne jutri, a se s pomočjo današnje tehnike lahko razvije že v nekaj desetletjih, posebno zaradi političnega pritiska, kateremu se posamezne države ne bodo mogle dolgo upirati s svojimi avtarkičnimi težnjami in zaščitnimi carinami.

— 0 —

MLEKO V JUGOSLAVIJI

Jugoslavija si je postavila za cilj, da bo l. 1961 proizvodnja mleka dosegla 29,5 milijona stotov. Lani je znašala 25 milijonov stotov, kar pomeni 4% več kot leta 1957.

Upajo, da bodo postavljeni cilj dosegli z izborom krav domačih pasem, z uvozom dobrih mlekaric iz Holandske, Švice in Danske ter s primernejšim krmljenjem. Potrebno pa bi bilo tudi pravilno ocenjevanje mleka!

1776 BRDNATIH JEZERC

z zmogljivostjo 70 milijonov kub. metrov vode je bilo dosedaj urejenih v Italiji v namakalne namene. S to vodo lahko namakajo 40.000 ha. Sorazmerno največ, in sicer 426, jih je v Toskani. Izvedenci računajo, da je mogoče v Italiji urediti 40.000 takih jezerc, kjer bi zbrali deževnico in z njo namakali 1/3 milijona ha zemljišča.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 5. avgusta si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	617—621 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	86—88 (100—105) lir
100 francoskih frankov	125—126 lir
funt šterling	1725—1750 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	143—144 lir
pesos	7—7,50 lir
zlato	702—704 lir
napoleon	4350—4450 lir

Opomba: če hočeš menjati lire v dinarje, si zapomni naslednje: za tisoč dinarjev v bankovcih po 50 ali 100, boš plačal 1950 lir, v bankovcih po tisoč pa 880 lir. Zato smo pri dinarjih navedli dvojni tečaj.

ŽENA IN DOM

Rahljalna sredstva

Včasih se zgodi, da nam prav v trenutku, ko moramo kaj speči, zmanjkajo rahljajna sredstva, na katera smo navajene. Tedaj vedimo, da nam lahko pomorejo ne le kvas in pecilni prašek, ki ju rabimo vselej, ko pripravljamo testo, ampak tudi druga sredstva. Zato se nam zdi primerno, da vam poleg navadnih rahljajnih sredstev posredujemo še nekaj drugih, ki se morda zde nenavadna, a so učinkovita.

Izmed vseh rahljajnih sredstev naše gospodinjje uporabljajo najraje »kvas«. Vedeti pa moramo, da je le sveži kvas učinkovit.

Njegova uporaba je zelo enostavna: zdrobimo ga, dodamo nekoliko mleka, sladkorja in moke, narahlo zmešamo ter postavimo na toplem prostoru, da vzide. S pol kg moke zmešamo 12 do 20 g kvasa; za trdno umešano testo, v katerem je mnogo maščobe, pa uporabimo za enako količino moke 30 g kvasa.

Tudi »pecilni prašek« mora biti svež. Ne smemo ga hraniti v vlažnih prostorih. Navadno vzamemo za pol kilograma moke približno 18 g praška; za krhko testo ga potrebujemo nekoliko manj, za piškotno pa nekoliko več. Pametno je, da preden prašek uporabimo, preberemo navodila, ki so navadno napisana na zavitku.

Pecilni prašek pomešamo s suho moko ter ga skupno z njo presejemo. Testo, v katero umešamo prašek, naj ne stoji dolgo. Med pečenjem se testo sesede, če pride do njega mrzel zrak, kar se lahko zgodi pri odpiranju peči.

Oster duh je značilen za »jelenovo sol«. Če je sveža, je bele barve. Glede količine, ki jo moramo odmeriti, se moramo natančno ravnati po receptu.

Jelenovo sol raztopimo v majhni količini mrzle tekočine in jo prelijemo skozi gosto cedilo. Testo pečemo v začetku na zmernem ognju, potem vročino lahko zvišamo.

»Jedilna soda« je manj primerno rahljajno sredstvo za testo, ki vsebuje obilo maščobe. Četrtilogramu moke primešamo nožno konicico sode.

Tudi »alkohol« rahlja testo ter izboljša njegov okus. Ker alkohol hitro hlapi, ga dodajamo, preden denemo testo v peč.

»Sneg« prav tako primešamo testu čim pozneje. Pri tem moramo paziti, da ne izženemo vtepenega snega, kajti ta se med pečenjem razširja ter obenem rahlja testo, ki bo postalo, ko bo pečeno, lepo luknjičavo.

NAŠ RECEPT

ZDRAVILNI LIKER

Operemo 15 dekagramov lepega svežega in sočnega trpotca. Liste nekoliko osušimo ter jih nato drobno sesekljamo. Zatem liste polijemo s prekuhanjo, mlačno vodo (1 liter). Voda mora izvreči iz trpotca ves sok; to traja približno poldrugo uro. Sok nato skuhamo z 1 kg sladkorja. Ko se ohladi, mu dodamo en deciliter alkohola.

Podobno lahko naredimo sirup. V tem primeru ne dodamo alkohola, temveč nekoliko več sladkorja. Sirup nalijemo v steklenice do višine treh četrтин, dobro zamašimo in segrejemo v topli sopari.

Trpotec je najbolj razširjen plevel. Iz tal poginjajo temnozeleni listi; steblo, ki ima na vrhu klas majhnih cvetkov, je tanko. Pri nas raste veliki trpotec, srednji in suličasti, ki ima ozke liste. Že davno so ga uporabljali kot zdravilno rastlino.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

50.

Dr. E. BESEDNJAK

Njihov namen je bil jasan: župniku so hoteli pognati strah v kosti, da bi ostal za časa volitev ob strani ter prepustil ljudstvo izključnemu vplivu fašistovske »propagande«.

Hudodelci so bili oblastvom znani in bi jih policija lahko prijela, pa se jim ni prav nič zgodilo. Edino, kar je varnostno oblastvo storilo, je bilo, da je popoldne poslalo v župnišče dva orožnika, naj ugotovita škodo. Razume se, da občutna škoda ni bila župniku nikoli poravnana.

POMJAN

Naša manjšina je živela pač tedaj v dobi popolnega brezvladja. Vsakemu protislovenskemu zagrzencu je bilo dovoljeno se znašati po mili volji nad Slovenci in Hrvati. Nasilnost in nekulturna surovost se je širila iz fašistovskih vrst na druge nacionalistične stranke.

Tako se je na vnebohod pojavila v Pomjani skupina republikancev, ki so med popoldansko službo božjo vdrli s klobukom na glavi v cerkev, kjer so kričali, kleli in razbijali, istočasno pa delili med vernike italijanske glasovnice, pozivajoč jih, naj 15. maja ne volijo za kandidate Jugoslovanske narodne stranke.

Po končanem blagoslovu so hoteli »govoriti« še z župnikom, a so ga zaman iskali v cerkvi in župnišču. »Pogovor« z nacionalističnimi razgrajči duhovnika očitno ni prav nič zanimal. Saj si je lahko mislil, kaj mu nameravajo »povedati«. Da bi se izognil njihovem volilnemu pouku, nepotrebnim grožnjam in morda kaj hujšemu, se je pravočasno oddaljil iz vasi ter se vrnil domov šele, ko se je vihra spreletela.

ŽUPNIK MALALAN

Kako so potekali taki razgovori, smo videli v Zrenju. Doživel jih je tudi današnji

župnik v Borštu g. Malalan, ki je tedaj pastiroval v Ospu.

Dne 7. maja zvečer so se pojavili v župnišču oboroženi fašisti. V Osp so dospeli zvečer, ker so vedeli, da najdejo tedaj duhovnika prav gotovo doma.

Po kaj so prišli, so g. Malalanu brez ovinok povedali. Izročili naj jim nemudoma »tistih 5.000 glasovnic« z lipovo vejico, ki jih je pred kratkim pripeljal neki avto iz Trsta v Osp. Črnosrajčniki so bili tiste dni divji na glasovnice zato, ker je volilni zakon iz leta 1921 določal, da si sme vsaka stranka svobodno tiskati glasovnice s svojim znakom ter jih deliti med svoje pristaše.

Zadostovalo je, da se je tiskovina popolnoma ujemala z notarsko overovljenim in oblastvu predloženim izvirnim obrazcem. Po zakonu je volivec lahko vzel tako glasovnico s seboj na volišče, napisal nanjo, če je hotel, že doma prednostni glas za tega ali drugega kandidata, tako da mu v volilni celici ni bilo treba drugega kot vtakniti glasovnico v uradno kuverto.

Te ugodnosti se je v izdatni meri poslužila tudi naša politična organizacija. Dali smo natiskati veliko število glasovnic, jih delili med volivce ter jim pokazali, kako je treba z njimi ravnati. V večji količini so jih seve prejemali naši vodilni možje v podeželju. Med te je spadal župnik Malalan v Ospu, znan daleč naokoli kot zaveden in neustrašen Slovenec. To je vzrok, da so se fašisti obrnili naravnost nanj in zahtevali, naj jim izroči »tistih 5.000 glasovnic«.

Ko so sprevideli, da ne opravijo ničesar, so izvršili v župnišču podrobno preiskavo, ki je pa bila povsem brezuspešna. Ob slovesu so v svoji jezi pred župniščem začeli streljati in zadeli g. Malalana v nogo. To je bilo za spomin na »razgovor« s fašisti. Neko 65-letno vaščanko, ki je ugovarjala, so kot lepo vzgojeni mladeniči udarili po obrazu.

SV. PETER NA PIRANŠČINI

Neprimerno hujše stvari so se pa dogodile v Sv. Petru blizu Pirana. V nedeljo, 8. maja, se je pripeljal pod vas, ki leži na hribu, tovarnik, iz katerega je izstopila trinajstorična oborožena fašistov ter se vzpenjala proti vrhu. Pred njihovim oddelkom je plapotala črna zastava z mrtvaško glavo.

Ob prihodu v vas so dvignili krik in začeli groziti, da bi se prebivalci ustrašili. V rokah so držali samokrese. Hiteč od hiše do hiše, so spraševali po domovih nekaterih kmetov, ki so jih imeli na pikli, ker so jih smatrali za narodno zavedne in nevarne volilne agitatorje.

Toda ravno ob tem času v vasi skoro ni bilo moških, ker so bili pri nedeljski maši v cerkvi na bližnjem griču. Vrata mnogih domov so bila zaklenjena in zato so črnuhi poklicali vaškega načelnika, zahtevajoč, naj jim to in drugo hišo odpre, kar pa je gospod Ivan Rota odklonil, čeprav so mu moleli pod nos samokres.

V domovih, kamor so kriče vdrli, so bile same ženske in otroci, ki so se seve silno preplašili ter jokajoč razbežali v polja in bližnje goščave. Strah, katerega so ta dan užili, jim je ostal v spominu za vse življenje in o fašistih pripovedujejo najbrž danes svoji deci.

IZTOČILI SO VINO

Črnuhi so na dvoriščih sežgali velike kope sena in slame, ki so stale med hišami. Oblaki gostega dima so ovili vas, vzbujajoč pozornost tudi daljne okolice razen — orožnikov! Sreča, da ni potegnil veter, kajti tedaj bi bili plameni zajeli poslopja in Sv. Peter bi bil zgorel. Ker je bil dan slučajno brezvetern, je bilo kmetom vsaj to prihranjeno.

Nekaterim so fašisti pa vendar prizadeli velikansko škodo. Vdrli so v njihove kleti, kjer so odčepili sode, da se je razlilo na tla vse vino. Najteže je bil oškodovan posestnik Mihael Prodan, kateremu je izteklo več hektov vinskega kisa. Samo po sebi se razume, da ni noben kmet prejel nikoli za to vinarja odškodnine. (Nadaljevanje)

Vendar so zlasti Francozinje rade izmenjale skozi okno ali z dvorišča barake kako besedo z interniranci, če so le mogle.

»Dovoljeni stiki« z dekletimi pa so obstajali v tem, da se je tisti, kdor je imel kaj denarja shranjenega pri taboriščni upravi, ali pa zasluženega — za naše delo so nam namreč plačevali četrt marke na dan ali nekaj podobnega, kar so vpisovali na poseben račun, ki je veljal za »nakupe« — lahko zvečer prijavil za obisk pri dekletih in plačal določeno vsoto s svojega »konta« — zdi se mi, da okrog 10 mark, a med mojimi znanci ni tega nihče točno vedel, ker smo slovenski interniranci sklenili bojkotirati tiste, ki bi šli tja, ker se nam je zdelo, da bi s tem onečastili svoj položaj političnih internirancev in prtrdili ostudnemu izkoriščanju tistih deklet, ki so bile verjetno same politične interniranke, čeprav ne posebno trdne v svoji ideji in morali.

Vsak večer po večerji se je nato nabrala pred tisto barako precejšnja vrsta internirancev, ki so čakali na obisk pri dekletih. Pri vratih je stal SS-ovec in jih puščal drugega za drugim noter. V roki je držal uro in gledal nanjo. Obiskovalcev je bilo veliko in ker je hotela uprava taborišča — ali kdor je pač organiziral tisto stvar — čimveč zaslužiti, je preostalo vsakemu obiskovalcu le malo časa. Pravili so, da nič več kot nekaj minut, in če po preteku tistih minut kdo še ni bil pripravljen na odhod, je SS-ovec odprl vrata, ga pograbil za ovratnik in ga brezobzirno tresčil iz barake.

Na obisk v barake so odhajali seveda sami »prominentniki«, največ nemški kapoti, pisarji, blokovi starešine in osebje, ki je gospodarilo v taboriščni kuhinji — ljudje, ki se jim je v taboriščnih razmerah sorazmerno najbolje godilo, ki pa so tudi bili že najdalje časa v taborišču, nekateri skoro že od Hitlerjevega pri-

V DACHAUSKIH BLOKIH

94

E. Z.

hoda na oblast, tako da so imeli številke pod 100. V tako dolgem ujetništvu so seveda tudi moralno nekoliko otopeli in jim morda tistega koraka ne bi bili smeli tako obsojati, kakor smo ga, ker bogve v kakšnem duševnem stanju bi bili mi sami čez deset let.

Od Slovencev ni šel nihče tja, kolikor mi je znano, razen enega samega, ki so ga na splošno dolžili, da se je enkrat pomešal med »kapote« v vrsti. Zaradi tega so ga mnogi med nami res bojkotirali ali hudo obsojali, a sam je odločno zatrdjeval, da ni nič res in da se je le nekoč pošalil, da bo šel tja. Slučajno sem ga dobro poznal. Bil je simpatičen, dobrodušen in veder kmečki fant iz Štajerske, Stanko Kampl po imenu, doma s Ptujkega polja in pravi hrast po postavi. Ker je delal v kuhinji, si je lahko privoščil nekaj več hrane. Vsak večer je pritihotopil, če je le mogel, kaj za svoje prijatelje na bloku, med katerimi sem bil tudi jaz. Bil je otroško zaupljivo narave, hkrati pa potreben opore in tolažbe, ker se je njegova vedrina kot pri otrocih rada sprevrgla v melanholijo in strah. Zelo je trpel od ljubosumnosti. Pol leta, preden ga je Gestapo zaradi sodelovanja pri OF aretirala, se je poročil z mlado Hrvatico iz Varaždina, v katero je bil zelo zaljubljen, tako da je s podkupovanjem celo dobil nazaj iz skladišča njene fotografije, ki so mu jih ob prihodu v taborišče odvzeli. Včasih jih je na skrivaj dolgo in ves ganjen opazoval.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Hristov in Jugoslavija prva

Petnajsta dirka po Jugoslaviji se je uspešno končala. Boj za prva mesta je bil vedno napet. Kot so mnogi pričakovali, so se na slabih cestah na jugu države izkazali Bolgari in tudi Jugoslavlani. Nizozemci in Belgijci pa se tamkaj niso znašli. Zasluzeno je zmagal Bolgar Hristov; 2. je bil Kocev (Bolgarija) z 2'48" zamude, 3. Levačić (3'39"), 4. Zirovnik (5'34"), 5. Petrović (7'24"), 6. Ilijev (Bolg.) 17'2" itd. Med moštvi so bili najboljši Jugoslavlani, za njimi pa Bolgari.

Iz Ljubljane so kolesarji privozili v Zagreb, kjer je bil prvi Roman (Belgija). Ta etapa je bila nezanemljiva; dirkači so le skrbno pazili drug na drugega. Naslednja etapa (Zagreb — Banja Luka) je bila večinoma ravninska ter speljana po avtocesti. Zmagovalec je bil Romun Kozma, drugi pa je bil Van der Wecken. Kolesarje je nagledovala huda vročina. Izkazal se je Levačić. Po tej etapi sta od slovenske ekipe ostala le Bajc in Zidan; Horvat je namreč zbolel, Novak je bil izločen zaradi vlačjenja, Eržen pa je odstopil. Na prvi poletapi sedmega dneva dirke (Banja Luka — Bosanska Gradiska) je uspel Nizozemec Hugens (povprečna hitrost 40 km na uro). Ta del dirke je bil na kronometer. Presenetili so Nizozemci. Proga druge poletape je šla iz Sida v Beograd, kamor je prvi prišel Baget (Belgija) pred rojakom Romanom, Nizozemcem Melisom in Romunom Mojceanujem. Lepega napredka so bili denlejni Nizozemci, ki so se povzpeli na ekipni lestvici s tretjega na prvo mesto; to se je zgodilo zlasti zaradi dobre vožnje Hugensa in Steutena. Na 8. etapi (Beograd — Niš) se je izkazalo jugoslovansko moštvo. Van der Wecken je pazil le na Hugensa, ki se mu je zdel najnevarnejši na naspotniku; prehitela pa ju je skupina 13 kolesarskecev, med katerimi so bili najboljši Jugoslavlani. Na poletaju v Kragujevcu je zmagal Bolgar Hristov pred rojakom Kocevem ter Jugoslovonom Petrovićem in Zirovnikom. Van der Wecken je prišel

na cilj s skoro 7-minutno zamudo in izgubil roza majico, ki jo je prevzel Hristov. Od Kragujevca do Niša (druga poletapa) so dirkači vozili hitro. Prvi je bil Sebenik. Zadnja etapa, ki je peljala v Skopje, ni bistveno spremenila položajev, le Zirovniku, ki je računal na drugo mesto, se je zgodila nesreča. Treščil je namreč v brzovajni drog ter se onesvestil; le s težavo je prišel do cilja, seveda s precejšnjo zamudo (6' za zmagovalcem Kocevem).

Sedem dni športa po svetu

Preteklo nedeljo so bila v številnih evropskih državah tekmovalja za prvenstvo v lahki atletiki. Najboljši atleti so se srečali v Nemčiji, Franciji, Švici, Avstriji, Grčiji, Češkoslovaški in Bolgariji. Za Jugoslavoane so zlasti zanimivi izidi francoskih športnikov, s katerimi se bodo srečali v Beogradu, in izidi v Sofiji ter Atenah, kjer so nastopili stari znanci z Balkanskih iger.

V Franciji je najboljši izid dosegel v troskoku Batista (15,99m). Dober je tudi uspeh metalca krog'e Thomasa (16,03 m) in čas (9'2"4) Ameura v 3000 m zapreke.

V Atenah so grški atleti dosegli razmeroma slabe čase in izide. Odlikoval se je le metalec diska Kunadis, ki je zalučal orodje 55,40 m daleč. Mnogo bolje so se izkazali Bolgari, ki so že z lansko zmago na Balkanskih igrah pokazali viden napredok. Zelo dober je izid Hlebarova, ki je skočil s palico 4,45 m visoko. V Nemčiji se je zlasti odlikoval tekač Janz (400 m zapreke: 51"0).

Nobena velesila nima verjetno tolikšne množice deseterborcevc kot mala Švica. Na tekmovalnih za prvenstvo je nastopilo nič manj kot 161 tekmovalcev; toliko kot na vseh tekmovaljih za državno prvenstvo Jugoslavije in vseh disciplinah! Prvo mesto je osvojil Vogelsang s 6857 točkami.

Srečanja za državna prvenstva v nogometu so

v vseh evropskih državah zaključena. Od vseh enajstoric je le sedemim uspelo, da so dve leti (1958 in 1959) zaporedoma osvojile častni naslov. To so Young Boys (Švica), ZDNA (Bolgarija), Wolverhampton (Anglija), Olimpiakos (Grčija), Jeunesse (Luksemburška), Wiener (Avstrija) in Petroul (Romunija). Le dvema letošnjema državnima prvakoma pa je istočasno uspelo, da so osvojili tudi prvo mesto v pokalnem tekmovanju. To sta FC Barcellona (Španija) in jugoslovanska Crvena zvezda. Na sporedu sta bili dve tekmi mednarodnega značaja: Švedska-Finska 3:1 in SZ-Romunija 0:0.

Poleg teniškega tekmovanja v Montrealu, na katerem je Avstralija porazila (5:0) Kubo in se tako uvrstila za polfinalno srečanje za Dav'sov pokal, so bile zelo važne konjske dirke v New Yorku za Veliko nagrado »The International Trot« (zmagal je znani francoski konj Jamin), kolesarski dirki za pokal Bernocchi v Italiji (I. Conti) in za prvenstvo Nemčije (I. Junkerman). Važno je tudi omeniti avtomobilsko dirko za Veliko nagrado Nemčije. Zmagal je Anglež Brooks na vozilu Ferrari pred Američanom Gurneyjem. V splošni uvrstitvi vodi še vedno Brabham s 27 točkami pred Brooksom (23) in Hillom (13). Na tej dirki se je smrtno ponesrečil Francoz Behra.

Tudi v Jugoslaviji so imeli dirke z motorji in avtomobili, in sicer za VII. gorsko nagrado vzpona Ljubelj. Nastopili so tekmovalci Italije, Avstrije, Švice, Zah. Nemčije in Jugoslavije. Najboljši tekmovalcev je bil Avstrijec Pruckner (BSA 500 km), ki je postavil nov višek vožnje (4'37"1 na 5.100 m dolgi progi).

V Budimpešti je bil plavalni troboj reprezentanc SZ, Vzh. Nemčije in Madžarske. Madžarska, ki je bila nekoč v plavanju prva evropska velesila, se je morala to pot zadovoljiti šele s 3. mestom. Zmagali so Rusi, med katerimi se je odlikoval printer Luskovski (56"3 na 100 m prosto - letošnji najboljši evropski čas). Tudi v Alžiru je bil postavljen nov evropski višek. Francoz Montserret je preplaval 800 m prosto s časom 9'33"7. V Trstu so bile tekme za italijansko prvenstvo v waterpolu. Prvo mesto je osvojila mlada ekipa Pro Recco, ki je premagala vse nasprotnike: 6:4 Camogli, 6:5 Lazio in 5:4 Can. Napoli. Ti so osvojili drugo mesto.

Novi vojni nasproti

Od leta 1908 dalje se je vedno bolj jasno kazalo, da hočejo Velenemci napasti Srbijo in jo uničiti, obenem pa se tudi otresti Franca Ferdinanda kot trialista.

Tistega leta je zunanji minister grof Aehrenthal proglasil priključitev Bosne in Hercegovine k avstro-ogrski monarhiji, čeprav je to bilo v nasprotju z mednarodnimi pogodbami. Vojni oblaki so se kopičili na Balkanu. Rusija ni mogla poseči vmes, ker ji nista hoteli Anglija in Francija kriti hrbta. General Conrad je tedaj cesarja silil, naj ukaže mobilizacijo proti Srbiji, toda vladar se je zbal, kaj bo na zapadni fronti, ker je Italija izjavila, da se ne čuti po pogodbi vezana pomagati Avstriji proti Srbiji. Ostati hoče nevtralna. Druga nevarnost za vojno je izbruhnila leta 1912-13 po balkanskih vojnah proti Turkom. Avstrija je nahujkala Bolgare zoper njihove šibke zavestnike. Zato je beograjsko časopisje začelo kar odkrito proglaševati sveto vojno proti Avstriji.

Načelnik nemškega glavnega stana general Moltke in avstrijskega Conrad sta že kovala skupne načrte proti Franciji, Rusiji in Srbiji. Skušala sta pritegniti tudi prestolonaslednika. Cesar Viljem je v začetku 1914 obiskal Franca Ferdinanda najprej v Miramaru, potem pa v gradu Konopište. Kakor kažejo nove listine iz dunajskega dvornega arhiva, je prestolonaslednik nihal med vojno in mirom. Nasprotoval je ruskim težnjam po nadvladi na Balkanu in bi se zavoljo tega ne branil, da bi avstrijski polki vkorakali v Srbijo. Po drugi plati pa je še

93

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

vedno upal, da mu bo na miren način uspelo pritegniti slovanske balkanske države v zvezo s federalistično Avstrijo. V monarhiji je vladalo zaradi takšne neodločne politike samo nezadovoljstvo. Vojno ministrstvo je stalno uprizarjalo delne mobilizacije in vojaške vaje ob južnih mejah. Davki so neprestano rasti. Prevladalo je splošno mnenje, da je bolje čimprej začeti vojno, da se konča ta negotovost.

K vojni so napeljevali javno mnenje tudi nacionalistični krogi v Srbiji. Posebno živahno je delovala med mladimi izobraženci organizacija Narodna obrana. Vlada sama se je vojne sicer bala, ker se ni čutila kos Avstriji, toda protiavstrijsko propagando je morala dopustiti, da je dala duška težnjam srbskega naroda po zedinjenju. Ruski poslanik Hartwig v Beogradu je podpiral odpor proti germanskemu pritisku na Balkan. Tajne podružnice narodnih organizacij so imele svoje izrastke tudi v Bosni in Dalmaciji.

V prestolonasledniku Ferdinandu so videli najnevarnejšega nasprotnika balkanskih Slovanov. Očitali so mu, in to po pravici, da skuša rešiti njih vprašanje v sklopu Avstrije, ne pa v korist in svobodo južnih Slovanov.

Črna roka

Med vsemi organizacijami se je po svojem borbenem duhu in požrtvovalnosti članov najbolj odlikovalo društvo Ujedinjenje ali smrt, bolj znano pod imenom Črna roka. Cilj je bil združenje vseh balkanskih Slovanov pod žezlom Karadjordjevičev.

Jedro Črne roke se je ustanovilo že leta 1903. Takrat je skupina častnikov umorila kralja Aleksandra Obrenovića in njegovo ženo Drago Mašin. Peter Karadjordjević iz nasprotne dinastije, potomcev Črnega Jurija, je sprejel krono iz rok zarotnikov. Zato se jih pa tudi ni mogel več odkrižati. Črna roka je postala tajna sila v državi.

Njen vodja je bil polkovnik Dragotin Dimitrijević, načelnik vojaške obveščevalne službe in dober ter drzen organizator. Tajinstvenost, po vzgledu italijanskih karbonarjev, je še večala vpliv črnorokcev. Vsak je imel le svojo številko brez imena. Samo nekaj članov ožjega vodstva je vedelo, kdo je vpisan v njih družbo. Člen 30. je izrecno določal, da se vsak vpisani odreče svoji osebnosti, obljubi slepo pokorščino in tudi izvede smrtno obsodbo, če ga žreb določi.

(Nadaljevanje)

8

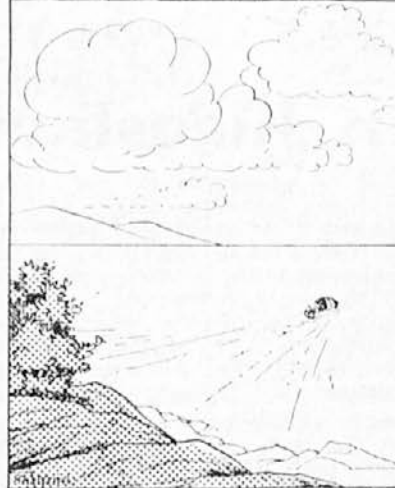
Za
našeu
a
i
m
l
a
i
š
eG
u
s
a
r
j
i

MEDTEM SO TUDI NAŠI TRIJE JUNARI
PRIPRAVILI ČOLN ZA DOLGO PLOVBO

HI HI, ZDI SE MI,
DA LAHKO OBKROŽIMO
ZEMLJO, PA NAM BO HRANE
ŠE OSTALO... LAJOTNIK SE PA
REŠ BOŠI ZA SVOS
ZELODEC!

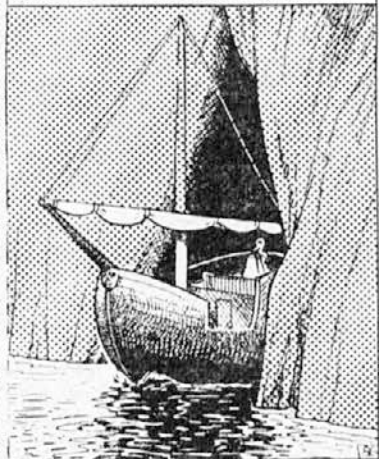
HURA, UŽGAL SE!!
ZDAŠ PA
NA POT!!

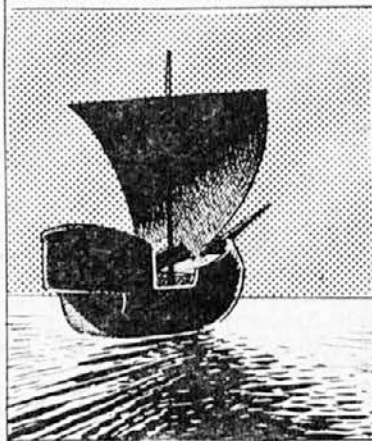
ŠE PRAV SO ODPLILI ŠKRIVAŠ,
GE BUDNEMU OČEŠU GUGARSKÉ
GA OGLEDUHA NISO IZMUZNILI

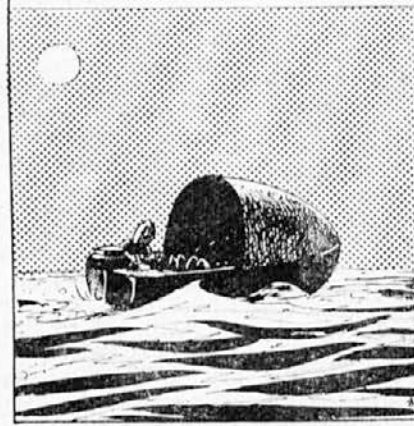
...IN KO SE JE ZMRAČILO...

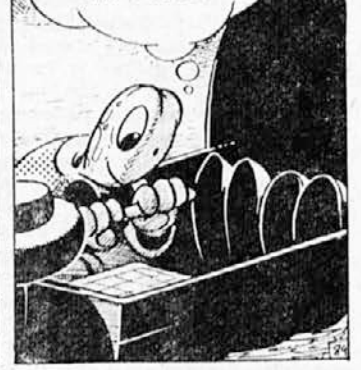
...SE LADJA VRENILA V SMER,
HAMOR JE ODPLUL MOTORNI ČOLN

KO SE JE ZNOČILO, GA ZVITOREPEČ
IN LAJOTNIK ZAGPALA TRDONJA PA
SE URMARIL IN PROUČEVAL RIBO...

HM - ŠE SO ŠTEVILJE
TOČNE BOMO JUTRI
ZVEČER NA MESTU...
ZDAŠ LAHKO OHLA
DIM MOTOR.

ŠOZA GULIROŽA PA SE S POLNIMI
ZADRI BRZEL ZA NJIMI...

HE, HE,
UGODEN
VETRIČ
PIHA...

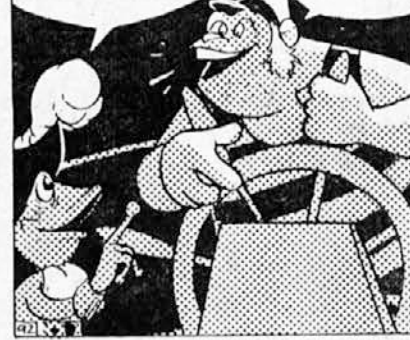
DA, KAPITAN!
DO JUTRA JIH BOMO
UJELI IN ŠIM VZELI
TISTI PAPIR...

VZELI PAPIR?! HE HE, TO SE
TAKO BEDAČU MIGEL, DA SE
LAHKO PORODI SAMO V
TVOJI BUTICI.

TODA...

JAZ BOM PA RAŽEL
OD DALEČ OPAZOVAL,
KAKO BODO ROPALI
ZARJAB, HE HE...
KO GA PA
IZKOPLJEŠO...

POTEM ŠIM
GA VZAMEŠ!
OOO,
KAPITAN, TI
SI GENIJ!

MENDA NISI RESNO MIGLIL,
DA SI BOM SVOJE URVAVE
GUGARSKÉ ROJE UMAZAL
S KRAMPOM IN LOPATO?!

Šolska obvestila

Ravnateljstvo slovenske nižje industrijske strokovne šole v Trstu — Rojan, Ul. Montorsino 8-III. — obvešča, da poteka vpisovanje dijakov v vse tri razrede za šolsko leto 1959-1960 po naslednjem redu: od 1. do 30. avgusta vsak dan od 10. do 11. ure in od 1. do 25. septembra vsak dan od 9. do 12. ure.

Za vpis v I. razred so potrebne naslednje listine: 1. rojstni list, ki ga dobite na anagrafskem uradu; 2. potrdilo o precepljenju koz in 3. zadnje šolsko spričevalo. Podrobnejša navodila dobite v tajništvu šole.

Na slovenski višji realni in klasični gimnaziji v Trstu, Ulica Lazzaretto vecchio 9-II., traja vpisovanje za šolsko leto 1959-1960 do 10. septembra. Tajništvo šole je odprto vsak dan od 10. do 12. ure. Natančnejša navodila so objavljena na oglasni deski.

PREDNOSTNE LESTVICE

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da so objavljene prednostne lestvice proslincev za poverjena profesorska mesta na slovenskih srednjih šolah v Trstu za leto 1959-1960. Na vpogled so do 10. avgusta na slovenski višji realni gimnaziji v Trstu, Ulica Lazzaretto vecchio 9-II., vsak delavnik od 10. do 12. ure.

CESTITAMO!

V škedenjski cerkvi sta si v nedeljo obljubila večno zvestobo g. Stane Starešinič, igralec Slovenskega narodnega gledališča, in gdč. Zorka Pivk, tajnica trgovske strokovne šole v Trstu. Novemu paru iskreno čestitajo prijatelji in znanci ter mu želijo mnogo sreče v novem življenju. Cestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Drobni nasveti

- Neprijetnega vonja po čebuli se lahko iznebite, če operete roke in nož, ki ste ga uporabljali za rezanje čebule, s hladno vodo; topla nima uspeha.
- Če želite odstraniti madeže rje z železnih predmetov, raztopite 20 g parafina v litru petroleja in potegnite s krpo, namočeno v tej raztopini, preko madeža. Po nekaj urah zdrignete madež z volneno krpo.
- Poleti se mleko ne sesiri, če ga zavremo skupaj z nekoliko sladkorja.
- Mleko se ne prismoči, če prej oplaknemo posodo z mrzlo vodo in je ne obrišemo.
- Porcelanaste posode za čaj čistimo s soljo in kisom.
- Če so vezalke na čevljih izgubile kovinsko kapico, lahko napravite novo z lakom za nohte.
- Segreta mast ne škropi, če jo nekoliko posolimo.

■ Volneno blago se na obrabljenih mestih rado sveti. Lesk odstranite s krtačo, ki ste jo namakale v raztopini 10 g soli, 10 g salmiaka in 1/10 l vode.

Zanimivosti

SODELOVANJE ZMESNJAV

Režiser Raoul Levy pripravlja dogovor za velik film, pri katerem bi bile udeležene kar štiri države: Francija, Amerika, Rusija in Anglija. V filmu bodo prikazali rusko oktobrsko revolucijo v polnem obsegu. Besedilo bodo napisali štirje časnikarji, iz vsake omenjenih držav po eden. Glavno vlogo pa so namenili neizbežni Brigiti Bardot. Režiser je že odpotoval v Moskvo k pogajanjem. Kaže pa, da tam niso nič kaj pripravljeni, da bi v podjetje vložili milijone; umetniško bi še sodelovali.

Za Cvetko Ipavec!

NN. s Trbiškega okraja	L. 5.000
prejšnji znesek:	L. 91.850
Skupaj:	L. 96.850

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477